

సుమతీ శతకము

బద్దె భూపాలుడు

శ్రీ రాముని దయచే తను
 నారూడిగ సకల జనులు నౌరా యనగా
 ధారాళమైన నీతులు
 నోరూరగఁ జవులు పుట్ట నుడి వెద సుమతీ 1

అక్కఱకు రాని చుట్ట ము
 మ్రొక్కే న వరమీని వే మ్రొహరమునఁ దా
 నెక్కే న బాఱని గుఱ్ఱ ము
 గ్రక్కున విడవంగవలయుఁ గదరా సుమతీ 2

అడిగిన జీతంబియ్యని
 మిడిమే ల పు దొరను గొల్చి మిడుకుట కంటె న్
 వడిగ ల యె ధు లఁ గట్టు క
 మడి దున్నుక బ్రత లక వచ్చు మహి లో సుమతీ 3

అడి యాస కోలువు, గోలువకు
 గుడి మణి యము సే యభోకుజనుల తోడన్
 విడువక కూరిమి సే యకు
 మడవిని దోడరకొంటి నరుగకు సుమతీ 4

అధరము గదలియు, గదలక
 మధురములగు భాష లుడుగి మౌన వ్రత ఎడౌ
 అధికార రోగ పూరిత
 బధింధక శవము, జూడ బాపము సుమతీ 5

అప్పు కొని చే యు విభవము
 ముప్పున బృతయంపుటాలు, మూర్ఖు ని తపమున్
 దప్పురయని నృపు రాజ్యము
 దెప్పరమై మీద, గీడ ఎ దెచ్చర సుమతీ 6

అప్పే చ్చువాడైవైద వ్యడు
 నెప్పడు నె డతెగ క పాటు నేటి ద్విజుడున్
 జొప్పడిన యూర నుండుము
 చొప్పడకున్నట్టి యూరు సొఱకుము సుమతీ 7

అల్లు ని మంచితనంబు
 గొల్ల ని సాహిత్య విద్యోమలి నిజమున్,
 బొల్లు న దంచిన బియ్యము
 దెల్ల ని కాకులును లేవు తెలి యుము సుమతీ 8

ఆకొన్న కూడె యమ్మతము
 తాకొంచక నిచ్చువాడె దాత ధరిత్తిన
 సోకోర్చువాడె మనుజుడు
 తే కువ గలవాడె వంశ తిలకుడు సుమతీ 9

ఆకలి యుడుగని కడుపును,
 వే కటి యగు లంజ పడుపు విడువని బ్ర తుకున్
 బ్రా కొన్న నూతి యుదకము
 మే కల పాడి యును రోత మేదొని సుమతీ 10

ఇచ్చినదే విద్యరణమున
 జొచ్చినదే మగతనంబుసుకవీశ్వరులున్
 మెచ్చినదే నేర వృధుకు
 వచ్చినదే కీడ సుమ్ము వసుధను సుమతీ 11

ఇమ్ముగ జదువని నోరును,
 నమ్మా యని బిలిచి యన్న మడుగని నోరున్,
 దమ్ముల బిలువని నోరును
 గుమ్మరి మను ద్ర వ్వి నట్టి గుంటర సుమతీ 12

ఉడుముండదె నూరేం ధ్లు, ను
 బడి యుండదె పేంకి, బాము పదిన శారేం ధ్లు న్
 మడువునఁ గొక్కె ర యుండదె
 కడు నిలఁ బురుషార్థ పరుఁడు గావలె సుమతీ 13

ఉత్త మగుణములు నీచున
 కెత్తె అగున గలుగ నేరనెచ్చెన్ యడలం దా
 నెత్తి చ్చి కరఁగి పోసిన
 నిత్త డి బంగారమగునె యిలలో సుమతీ 14

ఉదకము ద్రా వె డు హయమును
 మదమున నుప్పొంగుచుండు మత్తే భంబున్
 మొదవు కడ నున్న వృషభము,
 జదువని యానీచుఁ గడకు జనకుర సుమతీ 15

ఉపకారికీ నుపకారము

విపరీత ము గాదు సేయవివరిం పంగా

నపకారికీ నుపకారము

నెప మెన న్నక సేయ వాడు నేర్పరి సుమతీ

16

ఉపమింప మొదలు తియ్యన

కపటం బె డనె డను జెట కు కై వడి నే పో

నెప ములు వె దకును గడపట

గపటపు దుర్జా తి పొందు గదరా సుమతీ

17

ఎప్పటి కె య్యది ప్ర స్తు త

మప్పటికా మాటలాడియన్యల మనముల్

నొప్పి చకతా నొవ్వక,

తప్పి చుక తిరుగువాడు ధన్యుడు సుమతీ

18

ఎప్పుడు దప్పలు వెద కె డు

నప్పురుషుని గొల్వగూడ దది యె ట్ల న్నన్

సర్పంబు పడగ నీడను

గప్ప వసిం చిన విధంబు గదరా సుమతీ

19

ఎప్పుడు సంపద కలిగిన
 నప్పుడు బంధువులు వత్తు రది యెట్ల న్నన్
 తెప్పలుగ జెఱి ఎవు నిండిన
 గప్పలు పదివో లు చేర ఎ గదరా సుమతీ 20

వీఱకుమీ కసుగాయలు,
 దూఱకుమీ బంధుజనుల దోపము సుమ్మీ,
 పాఱకుమీ రణమందున,
 మీఱకుమీ గురువు నాఱ్ఱ మేదాని సుమతీ 21

ఒక యూరికా' నొక కరణము
 నొక తీర్పరియ్నై నా, గాఱ్ఱోకి దఱ్ఱుచై ,నన్
 గకవికలు గాక యుండునె
 సకలంబును గొట్టు వడక సహజము సుమతీ 22

ఒరు నాత్మ, దలచు సతి విడు,
 మఱుమాటలు పలుకు సతుల మన్నింపకుమీ,
 వెఱి పేఱి ఎగని భటునేల కు
 తఱుచుగ సతి గవయ, బోకు, తగదుర సుమతీ 23

ఒల్ల ని సతి నొల్ల ని ఫతి
 నొల్ల ని చెలి కాని విడువ నొల్ల ని వాడే
 గొల్ల ంధుకాక ధరలో
 గొల్ల ండును గొల్ల డానె గుణమున సుమతీ 24

ఓడల బండ్లు ను వచ్చును
 ఓడలు నాబండ్ల మీద నొప్పుగ వచ్చున్
 ఓడలు బండ్లు ను వలనె
 వాడంబడు గలిమి లోమి వసుధను సుమతీ 25

కడు బలవంతుడైన ను
 బుడమిని బ్రా యంపుటాలిఁ బుట్టి న యింటన్
 దడవుండ నిచ్చె నేని యుఁ
 బడుపుగ నంగడికఁ దానె బంపుట సుమతీ 26

కనకపు సిం హాసనమున
 శునకముఁ గూర్చుండబె ట్టి శుభ లగ్నమునం
 దొనరగఁ బట్ట ముఁ గట్టి న
 వెన కటి గుణమేల మాను వినరా సుమతీ 27

కప్పకు నొరగాలైన ను
 సర్పమునకు రోగమైన, సతి తులువైన ,న్
 ముప్పన దరి ద్రు డై ,నను
 తప్పదు మఱి దు:ఖ మగుట తధ్యము సుమతీ 28

కమలములు నీటఁ బాసి న
 కమలాఘ్ని ని రశ్మి సోకి కమలిన భంగిన్
 తమ తమ నెల వులు దప్పి న
 తమ మిత్రు లు శత్రు లౌట తధ్యము సుమతీ 29

కరణముఁ గరణము నమ్మిన
 మరణాంతక మౌను గాని మనలేడు సుమీ;
 కరణము దన సరి కరణము
 మఱి నమ్మక మర్థ మీక మనవలె సుమతీ 30

కరణముల ననుసరిం పక
 విరసంబునఁ దిన్న తిండి వికటిం చు జుమీ
 యిరుసునఁ కందె నఁ బె ట్ట క
 పరమేశ్వరు బండ్లి యైన , బారదు సుమతీ 31

కరణము సాధై యున్నను
 గరి మద ముడిగొన, ఖాము గణవక యున్నన్,
 ధరఁ దే లు మీటకున్నను
 గర మరుదుగ లెక్క గొనరు గదరా సుమతీ 32

కసుగాయ గణచి చూచిన
 మసలక పస యొగరు రాక మధురంబగునా;
 పస గలుగు యువతులుండగ
 పసి బాలలఁ బొందువాఁడు పశువుర సుమతీ 33

కవి కాని వాని వ్రా తయు
 నవరస భావములు లేని నాతుల వలపున్,
 దవిలి చను పంది నే యని
 వివిధాయుధ కౌశలంబు వృధరా సుమతీ 34

కాదు సుమీ దుస్సంగతి,
 పోదుసుమీ "కీర్తి" కాంత పొందిన పీఠ పన్
 వాదు సుమీ యప్పి చ్చుట
 లేదు సుమీ సతుల వలపు లేశము సుమతీ 35

కాముకుఁడు దనిసి విడి చిన
 కోమలిఁ బరవిటుఁడు గవయ గోరుట యెల్ల న్
 బ్రేమ మునఁ జెఱ కు పిష్ట కే
 చీమలు వెస మూగిన ట్లు సి ధ్ధ ము సుమతీ 36

కారణము లేని నగవును,
 బేర ణము లేని లేఘప్పృథివీ స్థ లిలోఁ
 బూరణము లేని బూరెయ న్
 వీరణము లేని పెం డ్లి వృధరా సుమతీ 37

కులకాంత తోడ నె ప్పడు
 గలహిం పకువట్టి తప్ప ఘటియింపకుమీ
 కలకంఠి కంట కన్నీ
 రొలికిన సింఁ యింట నుండ నొల్ల దు సుమతీ 38

కూరిమి గల ది నములలో
 నేర ము లెన్నఁడును గలుగ నేర వు మఱి యా
 కూరిమి విరసంబై నను
 నేర ముల్ తోఁచు చుండు నిక్కము సుమతీ 39

కొంచెప్ప నరు సంగతిచే
 నంచితముగ గీడ వచ్చు నది యెట్ల న్నన్
 గిం చిత్తు నల్లి కుట్టి న
 మంచమునకుఁ జేట వచ్చు మహిల సుమతీ 40

కొక్కోకమెల్ల , జదివి న
 చక్కనివాడైన, రాజ చంద్రు ండైన, న్
 మిక్కి లి రొక్కము లియ్యక
 చిక్కదురా వారకాంత సి ధ్ధ ము సుమతీ 41

కొఱ గాని కొడుకు బుట్టి న
 కొఱ గామియె కాదుతండ్రి గుణములఁ జెఱ చున్
 చెఱ కు తుద వెన్న బుట్టి న
 జెఱ కున తీపెల్ల , జెఱ చు సిద్ధ ము సుమతీ 42

కోమలి విశ్వాసంబును,
 భాములతోఁ జెలి మియన్య భామల వలపున్,
 వేమ ల తియ్యదనంబును
 భూమీశుల నమ్మికలును బొంకుర సుమతీ 43

గడన గల మగనిఁ జూచిన
 నడుగడుగున మడుగు లిడుదు రతివలు దమలో;
 గడ నుడుగు మగనిఁ జూచిన
 నడ పీన గు వచ్చె నంచు నగుదురు సుమతీ 44

చింతింపకు కడచిన పని,
 కిం తులు వలతురని నమ్మ కెం తయు మది లో
 నంతఃపుర కాంతలతో
 మంతనముల మాను మిదియి౦ మతముర సుమతీ 45

చీమలు పెట్టిన
 పుట్ట లు పాముల కిర వై నయట్లు పామరుఁడు దగన్
 హేమంబుఁ గూడ బెట్టిన
 భూమీశుల పాలఁ జేర గ భువిలో సుమతీ 46

చుట్ట ములు గాని వారలు
 చుట్ట ములము నీకటంచు సొంపు దలిర్పన్
 నెట్ట గొని యాశ్ర యింతురు
 గట్టి గ ద్రవ్యంబు గలుగఁ గదరా సుమతీ 47

చేత ఎలకుఁ దోడవు దానము

భూతలనాథులకుఁ దోడవు బొంకమి ధరలో,

నీతియె తోడవె వ్వారికి

నాతికి మానంబు తోడవు నయముగ సుమతీ

48

తడ వోర్వక, యొడ లోర్వక,

కడు వేగం బడిచి పడిన గార్యం బగునే

తడ వోర్చి ననోడ లోర్చి న

జెడ' పోయిన కార్యమెల్ల, జేక ఎఱు సుమతీ

49

తన కోపమె తన శత్రు ను

తన శాంతమె తనకు రక్షదయ చుట్ట బౌ

తన సంతోషమె స్వర్గ ము

తన దుఃఖమె నరక మండ్రు తథ్యము సుమతీ

50

తన యూరి తపసి తపమును

తన పుత్రు ని విద్య పెం ఘన సతి యాపున్,

దన పెర టి చెట్టు మందును

మనసున వర్ణింపరెట్టి మనుజులు సుమతీ

51

తన కలిమి యింద్ర భోగము
 తన లోమియె స్వర్గ లోక దారిద్య్రంబున్
 దన చావు జల ప్రళయము
 తను వలచిన యది యె రంభ తధ్యము సుమతీ! 52

తన వారు లోని చోటను,
 జనమించుక లోని చోట, జగడము చోటన్,
 అనుమానమైన చోటను
 మనుజునకును నిలువఁ దగదు మహిల యో సుమతీ 53

తమలము వే యని నోరును
 విమతులతో చెలి మిచేనో వెత బడు తెల్లి విన
 గమలములు లోని కొలకును,
 హిమ ధాముఁడు లోని రాత్రి హీన ము సుమతీ 54

తలనుండు విషము ఫణి కిని
 వెల యంగాఁ దోక నుండు వృశ్చికమునకున్
 తల తోక యనక యుండును
 ఖలునకు నిలువెల్ల విషము గదరా సుమతీ 55

తలపోడుగు ధనము పోసిన

వెల యాలికి నిజము లేదు వివరిం పంగా

దలఁ దడివి బాసఁ జేసే న

వెల యాలిని నమ్మరాదు వినరా సుమతీ

56

తల మాసి ననోలు మాసిన,

వలువలు మాసిన ను బ్రా ణ వల్ల భునైన న్

గులకాంతలైన రోతురు

తిలకిం పగ భూమిలోనఁ దిర ముగ సుమతీ!

57

తాను భుజింపని యర్థ ము

మానవ పతిఁ జేర నఁ గొంత మఱి భూగతమౌఁ

గానల నీగలు గూర్చి న

తేని యయెరుఁ జేర ననట్లు తిరముగ సుమతీ!

58

దగ్గ ఱ కొండెమ న సె ప్పె డు

ప్రెగ్గ డ పలుకులకు రాజు ప్రి యుడై మఱి దా

నెగ్గన బ్ర జ కాచరిం చుట

బొగ్గు లకై కల్పతరువుఁ బొడుచుట సుమతీ!

59

ధనపతి సఖుడై యుండి న
 నెన యంగా శివుడు భిక్షమెత్త గ వలసె న్
 దన వారి కె త గలిగిన ,
 దన భాగ్యమె తనకు గాక తధ్యము సుమతీ! 60

ధీర ఎలకు జే యు మే లది
 సారంబగు నారికేళ సలీలము భంగిన్
 గౌరవమును మఱి మీదట
 భూరి సుఖావహము నగును భువిలో సుమతీ! 61

నడువకుమీ తెర ఎవొక్కట
 గుడువకుమీ శత్రు నింట గూరిమితోడన్,
 ముడువకుమీ పరధనముల,
 నుడువకుమీ యెరుల మనసు నొవ్వగ సుమతీ 62

నమ్మకు సుంకరి, జూదరి,
 నమ్మకు మొగసాల వాని, నటు వెల యాలిన్
 నమ్మకు మంగడి వానిని
 నమ్మకు మీ వామ హస్తు నవనిని సుమతీ! 63

నయమునఁ బాలుం ద్రా వధు

భయమునను విపమ్మునైన భక్షిం తురుగా

నయమెం త దోషకారియె

భయమే జూపంగ వలయు బాగుగ సుమతీ!

64

నరపతులు మేఱఁ దప్పి నఁ

దిర మొప్పుఁగ విధవ యింటఁ దీర్పరి యై నన్

గరణము వైది కుడైన ను

మరణాంతక మౌనుగాని మానదు సుమతీ!

65

నవరస భావాలంకృత

కవితా గోష్ఠి యున్నుదుర గానంబును దా

నవివేక కెం తఁ జెప్పిన

జెవి టిక శంఖూది నట్లు సిద్ధ ము సుమతీ!

66

నవ్వకుమీ సభ లోపల;

నవ్వకుమీ తల్లి, దండ్రి నాథుల తోడన్;

నవ్వకుమీ పరసతితో;

నవ్వకుమీ విప్రవ రుల నయమిది సుమతీ

67

నీరే ప్రాణాధారము

నోరే రసభరితమై ననుడువులకెల్లన్

నారీయో నరులకు రత్నము

చీరయె శృంగారమండ్రు సిద్ధము సుమతీ!

68

పగవల దెవ్వరి తోడను

వగవంగా వలదు లేమి వచ్చిన పిదపన్

దెగ నాడ వలదు సభలను

మగువకు మనసి య్యవలదు మహిలో సుమతీ

69

పతికడకు, దన్ను, గూరిన

సతికడకును, వేల్చి కడకుసద్గురు కడకున్

సుతుకడకు రిత్తచేతల

మతిమంతులు చనరు నీతి మార్గము సుమతీ!

70

పనిచే యునెడల దాసి యు

ననుభవమున రంభ, మంత్రి యాలోచనలన్

దనభుక్తి యెడల, దల్లి, యు

నన్, దనకులకాంత యుండు నగురా సుమతీ!

71

పరనారీ సోదరుడై
 పరధనముల కాసపడక, పరులకు హిత యడై
 పరులు దనుఁ బొగడ నె గడక
 పరు లలిగిన నలుగ నతఁడు పరముఁడు సుమతీ!

72

పరసతి కూటమి గోరకు,
 పరధనముల కాసపడకుఁ బరునెం చకుమీ
 సరిగాని గోష్ఠి సేయ కు
 సింఁబొడో చుట్ట యబు కడకు జేర కు సుమతీ

73

పరసతుల గోష్ఠి నుండి న
 పురుషుఁడు గాంగేయ యడైన భువి నింద పడున్
 బరసతి సుశీలయై నను
 బరుసంగతి నున్న నింద పాలగు సుమతీ!

74

పరులకు నిష్ఠ ము సెప్పకు
 పొరుగిం డ్ల కుఁ బనులు లేక పోవకు మెప్పుడున్
 బరుఁ గదినో న సతిఁ గవయుకు
 మెఱిగి గియ యె బిరుపై న హయము లెక్కకు సుమతీ

75

పర్వముల సతులఁ గవయకు,
ముర్య శ్వరు కరుణ నమ్మి యుబ్బకు మది ,లో
గర్వింప నాలిఁ బెం షకు
నిర్వహణము లేని చోట నిలువకు సుమతీ 76

పలు దోమి సే యు విడి యఘు
తలగడిగిన నాటి ,నిత్రుణులయెడ లన్
బొల యలుక నాటి కూటమి
వెల యింతని చెప్పరాదు వినరా సుమతీ! 77

పాటిట ఎగని పతి కొలువును
గూటంబున కెఱ ఎకపడని కోమలి రతియున్
బేటెత్త , జేయ ఎ చెలి మియు
నేటకె నెద ఎరే ది నట్టు లెన్నఁగ సుమతీ 78

పాలను గలసే న జలమును
పాల విధంబుననె యుండుఁ బరికం పంగా
పాల చవి జెఱ చుఁ గావున
పాలసుడగు వాని పొందు వలదుర సుమతీ 79

పాలసునకై న యాపద
 జాలింబడి తీర్ప, దగదు సర్వజ్ఞు నకున్
 తేల గ్ని , బడగ, బట్టి న
 మేలఁబుఁగునె మీటుఁ గాక మేదొని సుమతీ 80

పీల ఎవని పనులకుఁ బోవుటఁ
 గలయని సతి గతియు, రాజు గానని కొలువుం,
 బిలువని పేర ంటంబును
 వలువని చెలి మియును జే యలదుర సుమతీ 81

పుత్రో త్సాహము తండ్రికి
 పుత్రు డు జన్మించినపుడె పుట్ట, ఊమలా
 పుత్రు ని కనుగొని, బొగడఁగ
 పుత్రో త్సాహంబు నాడు పొందుర సుమతీ! 82

పురికిని ప్రాణము గోమటి
 వరికిని ప్రాణంబు నీరు వసుమతి లోనన్
 గరికిని ప్రాణము తొండము
 సింకిని ప్రాణంబు మగువ సిద్ధము సుమతీ! 83

పులి పాలు దెచ్చి యిచ్చిన
 నలవడగా గుండె గోసి యటచే నిడిన న్
 దలపొడుగు ధనము బోసిన,
 వెల యాలికి గూర్మి లేదు వినరా సుమతీ!

84

పెట్టినది నముల లోపల
 నట్టడవులనైన వచ్చు నానార్థ ములున్
 బెట్టనిదిన ముల గనకపు
 గట్టెక్కిన నేబోరు గదరా సుమతీ!

85

పొరుగున బగవాడుండి న
 నిరవొందక వ్రా తకాడె యేలి క యైన న్
 ధర గాపు కొండెమ ాడిన
 గరణాలకు బ్రద ఎకు లేదు గదరా సుమతీ!

86

బంగారు కుదువఁ బెట్టకు
 సంగరమునఁ బాటి పోకు సరసుడవైతె
 నంగడి వెచ్చము వాడకు
 వెం గలితోఁ జెలి ఘొలదు వినరా సుమతీ

87

బలవంతుడ నాకేమ ని
 పలువురతో నిగ్రహం చిలుకుట మే లా
 బలవంత మై న సర్పము
 చలి చీమల చేత , జిక్కి చావదె సుమతీ! 88

మదినొకని వలచి యుండగ
 మదిచొడో యొక క్రూ ర విటుడు మానక తిరుగున్
 బది చిలుక పిల్లి పట్టి న
 జదువునె యాపంజరమున జగతిని సుమతీ 89

మండల పతి సముఖంబున
 మెం డైన ప్రధాని లేక మె లగుట యె ల్ల న్
 గొండంత మదపు టేన గు
 తొండము లేకుండి నట్లు దోచుర సుమతీ 90

మంత్రిగ లవాని రాజ్యము
 తంత్రమ గ సెడ కుండ నిలుచుఁ దఱచుగ ధరలో
 మంత్రి విహీ నుని రాజ్యము
 జంత్రప్రగ గేల నాడిన ట్లు జరుగదు సుమతీ! 91

మాటకుఁ బ్రాణము సత్యము
 కోటకుఁ బ్రాణము సుభట కోటిధరిత్రిన్
 బోటికఁ బ్రాణము మానము
 చీటికఁ బ్రాణము వ్రాలు సిద్ధము సుమతీ 92

మానధనుఁ డాత్మధృతి చెడఁ
 హీన యండగు వాని నాశ్రయించుట యెల్లన్
 మానెడఁ జలముల లోపల
 నేనయగు మెఱచినట్లు లెఱుగుము సుమతీ 93

మేలఁచని మాలిన్యని
 మాలను, మొగసాలవాని, మంగలి హిత యగా
 నేలిన నరపతి రాజ్యము
 నేలఁ గలసి పోవుగాని నెగడదు సుమతీ 94

రాపోమ్మని పిలవని యా
 భూపాలునిఁ గొల్వ భుక్తి ముక్తులు గలవే
 దేపంబు లేని యింటను
 జేపన కీళ్ళాడి నట్లు సిద్ధము సుమతీ 95

దూపిం చి పలికి బొంకకు
 ప్రా పగు చుట్ట ంబు నెగ్గు పలుకకు ముదిలొ
 గోపిం చు రాజు గొల్వకు
 పాపపు దేశ ంబు సొఱకు పది లము సుమతీ 96

లావిగలవాని కంటెన
 భావింపగ నీతిపరుడె బలవంతుండొ
 గ్రానంబంత గజంబును
 మావటి వాడెక్కి నట్లు మహిలొ సుమతీ! 97

వఱదైన చే ను దున్నకు
 కఱవైన ను బంధుజనుల కడ కేగ కుమీ
 పరులకు మర్మము చెప్పకు
 పింకికి దళవలము పెట్ట కు సుమతీ 98

వరిప ంట లేని యూరును
 దొర యుండని యూరు, తోడు దొరకని తెర ఎవున్
 ధరను పతి లేని గృహమును
 నరయంగా రుద్ర భూమియనదగు సుమతీ 99

వినదగు నె వ్వరు జె ప్పి న
 వినినంతనె వేగ పడక వివరిం పు దగున్
 కని కల్ల నిజము దెలి సి న
 మనుజుడె పో నీతి పరుడు మహిల ూ సుమతీ 100

వీడెమ ు సే యని నోరును
 జేడెల యధరామృతంబు సే యని నోరున్
 పాడంగరాని నోరును
 బూడి ద కిర వై న పాడు బొందర సుమతీ 101

వెల యాలి వలన గూరిమి
 గలగదు, మఱి గలిగెనోని కడతేఱ యుగా
 బలువురు నడచెడ ు తెర ువున
 మొలవదు పువు, మొలిచెనోని పొదలదు సుమతీ 102

వెల యాలు చే యు బాసలు
 వెల యగ మొగసాల బొందు వె లమల చెలి షిన్
 గలలోన గన్న కలిమియు
 విలసి తముగ నమ్మరాదు వినరా సుమతీ 103

వేస రపు జాతి గానీ

వీసముఁ దాఁ జే యనట్టి వీరిడఁ? గానీ

దాసి కొడుకైన ఁ గానీ

కాసులు గల వాడె రాజు గదరా సుమతీ!

104

శుభముల పొందని చదువును,

నభినయముగ రాగరసము నందని పాటల్,

గుభ గుభలు లేని కూటమి,

సభ మె చ్చని మాటలెల్ల ఁ జప్పన సుమతీ

105

సరసము విరసము కొఱకే,

పరిపక్వార్థ సుఖంబు లధి క బాధల కొఱకే

పెర గుట విరుగుట కొఱకే

ధర తగ్గు ట హెచ్చ కొఱకె తధ్యము సుమతీ!

106

సింఁ తా వచ్చిన వచ్చును

సలలితముగ నారికేళ సలిలము భంగిన్

సింఁ తాఁ బోయినఁ బోవును

కరి మ్రింగిన వె లగ పండు కరణిని సుమతీ!

107

స్త్రీల యెడ వాదులాడకు
బాలురతో జెలి మిచేనీ భాషిం పకుమీ
మేల్లైన గుణము విడువకు
మేలి న పతి నింద సేయకెన్నడు సుమతీ

108